

Sygn. akt III AUa 701/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SSA Jerzy Andrzejewski SSA Daria Stanek
Protokolant:	sekr.sądowy Lidia Pedynkowska

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2014 r. w Gdańsku

sprawy A. C.

przeciwko Dyrektorowi Wojskowego Biura Emerytalnego w G.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji A. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 stycznia 2013 r.,
sygn. akt VIII U 1257/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 701/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lipca 2012 r. Dyrektor Wojskowego Biura Emerytalnego w G. odmówił ustalenia A. C. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) byłym małżonku Z. R. (1), bowiem w dniu jego śmierci, nie miała prawa do alimentów ustalonych wyrokiem sądu lub ugodą sądową.

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła A. C. wskazując, iż złożyła skargę o wznowienie postępowania w sprawie o rozwód ze Z. R. (1) oraz domagając się ustalenia jej prawa do renty rodzinnej.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 04 stycznia 2013 r. w sprawie VIII U 1257/12 Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

W dniu (...) w Urzędzie Stanu Cywilnego w S. (pod nr (...)) A. C. zawarła ze Z. R. (1) związek małżeński.

Pozwem z dnia 07 maja 1982 r. A. C. wystąpiła przeciwko Z. R. (1) o rozwód.

Postanowieniem z dnia 19 stycznia 1983 r. w sprawie V RC 784/82 Sąd Rejonowy w G., wskutek cofnięcia pozwu przez powódkę, umorzył postępowanie. Zarządzeniem z dnia 25 stycznia 2011 r. w sprawie V RC 784/82, przewodniczący stwierdził, że postanowienie z dnia 19 stycznia 1983 r. o umorzeniu postępowania uprawomocniło się w dniu 25 października 2010 r.

W dniu 29 września 1983 r. Z. R. (1) wniósł przeciwko A. C. pozew o rozwód.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie VI RC 1358/83 Sąd Rejonowy w G. rozwiązał związek małżeński A. C. ze Z. R. (1), bez orzekania o winie stron, przy czym Sąd ten nie orzekł o prawie do alimentów ze strony Z. R. (1) na rzecz A. C..

Prawomocnym postanowieniem z dnia 15 czerwca 2011 r. w sprawie VI RC 1358/83 Sąd Rejonowy (...) w G. odrzucił skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie VI RC 1358/83.

Po rozwodzie małżonkowie nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego, mieszkali w odrębnych mieszkaniach.

Z. R. (1) zmarł w dniu (...)

W dniu śmierci byłego małżonka A. C. nie miała prawa do alimentów ustalonych wyrokiem sądu lub ugodą sądową.

Wnioskiem z dnia 14 lipca 2012 r. A. C. zwróciła się do Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w G. o przyznanie prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) byłym małżonku Z. R. (1).

Decyzją z dnia 25 lipca 2012 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 14 czerwca 2000 r. byłym małżonku Z. R. (1) z uwagi na fakt, iż w dniu jego śmierci nie miała prawa do alimentów ustalonych wyrokiem sądu lub ugodą sądową.

Stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów urzędowych, którym jako sporządzonym w przepisanej formie przez powołane do tego organy należało dać wiarę co do tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone, jak również na podstawie dokumentów prywatnych, zgromadzonych w aktach organu rentowego, dotyczących ubezpieczonej. Ich prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron, nie budziła ona również wątpliwości tego Sądu. Uznał za wiarygodne zeznania ubezpieczonej przesłuchanej w charakterze strony, bowiem znalazły one potwierdzenie w zebranym materiale dowodowym.

W ocenie Sądu I instancji odwołanie A. C. należało oddalić. Sąd ten zważył, że w niniejszej sprawie miał za zadanie ustalić, czy ubezpieczonej przysługuje prawo do renty rodzinnej, wynikające z przepisu art. 70 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zm.) w związku z art. 24 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy i ich rodzin (t. jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.).

Stosownie do treści powołanego przepisu art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej małżonka rozwiedziona lub wdowa, która do dnia śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, ma prawo do renty rodzinnej, jeżeli oprócz spełnienia warunków określonych w ust. 1 lub 2 miała w dniu śmierci męża prawo do alimentów z jego strony ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

Sąd Okręgowy wskazał, że okolicznością wymagającą ustalenia w przedmiotowej sprawie jest fakt, czy w dniu śmierci byłego małżonka ubezpieczona miała prawo do alimentów z jego strony, ustalone wyrokiem lub ugodą sądową.

Sąd ten uznał, iż w chwili śmierci męża wnioskodawczyni nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej. Wywodził dalej, że wspólność małżeńska nie została zdefiniowana w przepisach ustawy emerytalnej. Zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i orzecznictwa o istnieniu wspólności małżeńskiej między małżonkami można mówić jedynie, gdy istnieje pomiędzy nimi więź duchowa, fizyczna i gospodarcza. Oznacza to rzeczywisty, a nie tylko formalny, potwierdzony aktem małżeńskim, związek łączący dwoje ludzi, obejmujący wspólne zamieszkiwanie i prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego, wspólne pożycie, wierność i pomoc w działaniu dla dobra założonej przez siebie rodziny. Redukowanie pojęcia tej wspólnoty do wyłącznie jednej, ekonomicznej strony pożycia małżeńskiego, nie jest zasadne.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni przesłuchiwana w charakterze strony podała, że mieszkali osobno po upływie połowy roku od rozwodu. Zeznania odwołującej oraz wnioski rozwodowe, jak i też rozwiązanie małżeństwa poprzez orzeczony rozwód, jednoznacznie potwierdzają nie istnienie wspólności małżeńskiej w chwili śmierci jej byłego małżonka.

A. C., posiadając status rozwiedzionej małżonki i mając w chwili śmierci byłego męża ukończone 50 lat życia, domagała się renty rodzinnej po zmarłym Z. R. (1). Niezbędnym kryterium przyznania przedmiotowego świadczenia jest więc posiadanie przez ubezpieczoną w dacie zgonu byłego małżonka prawa do alimentów z jego strony, potwierzonego wyrokiem lub ugodą sądową. Jak zostało ustalone, Sąd Rejonowy w Gdańsku prawomocnym wyrokiem z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie VI RC 1358/83, rozwiązując małżeństwo stron przez orzeczenie rozwodu, bez orzekania o winie stron, nie rozstrzygnął o alimentach na rzecz A. C.. Strony nie zawierały również ugody sądowej ustalającej alimenty ze strony Z. R. (2) na rzecz A. C..

W związku z powyższym Sąd I instancji stwierdził, że w dniu śmierci byłego małżonka ubezpieczona nie miała prawa do alimentów z jego strony, ustalonego wyrokiem lub ugodą sądową.

Uznając, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa i zgodna z prawem, a zatem odwołanie jest bezzasadne, na podstawie art. 477 (14) § 1 k.p.c. oraz cytowanego wyżej przepisu, Sąd ten orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła A. C. zaskarżając ten wyrok w całości i domagając się jego „uchylenia” w całości i ustalenia jej prawa do renty rodzinnej, ewentualnie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, przez co rozumieć należy wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającego decyzji i ustalenie wnioskodawczyni prawa do renty rodzinnej, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu celem jej ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca dokonała wskazania, że toczy się postępowanie apelacyjne od wyroku orzekającego rozwód, co uzasadnia zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie do czasu zakończenia postępowania apelacyjnego w sprawie o rozwód. Przyznała, że w stosunku do niej alimenty ze strony Z. R. (1) nie były orzekane.

Ponadto skarżąca zakwestionowała przyjęcie, że w chwili śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej stwierdzając, że pomiędzy nią, a jej małżonkiem pozostawała silna więź duchowa i fizyczna.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja A. C. nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zawiera zarzutów skutkujących uchynieniem lub zmianą wyroku Sądu I instancji.

Z treści apelacji wynika zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, a w konsekwencji dokonanie błędnych ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie i przyjęcie, że wnioskodawczyni do dnia śmierci męża nie pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej.

Skuteczne postawienie zarzutu sprzeczności istotnych ustaleń ze zgromadzonymi dowodami lub naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, lub nie uwzględnił wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, jedynie to bowiem może być przeciwstawione uprawnieniu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r. w sprawie III CK 245/04, publik. LEX 174185).

W ocenie Sądu II instancji apelująca nie zdołała wykazać wadliwości rozumowania Sądu Okręgowego z punktu widzenia zaprezentowanych powyżej kryteriów, wobec czego za niezasadny uznać należy podniesiony w treści apelacji zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c., jakkolwiek kwestia pozostawiania przez nią we wspólności małżeńskiej do dnia śmierci byłego męża pozbawiona jest znaczenia prawnego.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne, a zatem nie zachodzi potrzeba ich powtarzania w tym uzasadnieniu (por. wyrok S.N. z dnia 11 czerwca 1999 r. w sprawie II CKN 391/98, publik. LEX nr 523662).

Wbrew stanowisku apelującej nie zachodzą w niniejszej sprawie prawno-procesowe podstawy z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. do zawieszenia postępowania, ponieważ rozstrzygnięcie tej sprawy nie zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego – prawomocnym wyrokiem z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie VI RC 1358/83 Sąd Rejonowy w Gdańsku VI Wydział Rodzinny i Nieletnich rozwiązał związek małżeński A. C. ze Z. R. (1) bez orzekania o winie stron (koperta k. 35 akt sprawy).

Stosownie do treści art. 365 § 1 k.p.c. powyższe orzeczenie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

W sytuacji, gdy zachodzi związanie prawomocnym orzeczeniem sądu i ustaleniami faktycznymi, które legły u jego podstaw, niedopuszczalne jest w innej sprawie o innym przedmiocie dokonywanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną sprawą. Rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami inny spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym, wcześniejszym orzeczeniu (por. wyrok S.N. z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie IV CSK 624/12, publik. LEX nr 1353259).

Z uwagi na związanie prawomocnym wyrokiem z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie VI RC 1358/83 niedopuszczalne jest zatem dokonywanie w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych i ocen prawnych sprzecznych z tym orzeczeniem.

Spór koncentruje się na kwestii, czy A. C. spełnia, wynikające z treści art. 70 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną) w zw. z art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm., nazywanej dalej ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym), przesłanki ustalenia jej prawa do wojskowej renty rodzinnej po byłym mężu Z. R. (1), a w szczególności przesłankę w postaci prawa do alimentów ze strony byłego męża ustalonego wyrokiem lub ugodą sądową.

Odnosząc się do rozważań poczynionych przez Sąd Okręgowy, a dotyczących kwestii pozostawiania wnioskodawczyni do dnia śmierci jej byłego męża we wspólności małżeńskiej, Sąd II instancji zauważa, że są one bezprzedmiotowe, ponieważ warunek pozostawiania we wspólności małżeńskiej w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej dotyczy jedynie wdowy, a nie małżonki rozwiedzionej. Pojęcie „pozostawiania we wspólności małżeńskiej” jest bowiem pojęciem właściwym dla trwającego związku małżeńskiego (por. wyrok S.N. z dnia 16 marca 1999 r. w sprawie II UKN 521/98, publik. LEX nr 39894).

Podkreślenia też wymaga, że wspólność małżeńska w rozumieniu art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej ustaje dopiero w wyniku unieważnienia małżeństwa albo orzeczenia rozwodu lub separacji (por. wyrok S.N. z dnia 25 listopada 2004 r. w sprawie I UK 17/04, publik. LEX nr 149357).

W przedmiotowej sprawie Sądy Ubezpieczeń Społecznych obu instancji związane są prawomocnym wyrokiem z dnia 23 stycznia 1984 r. w sprawie VI RC 1358/83 orzekającym rozwiązanie związku małżeńskiego A. C. ze Z. R. (1) bez orzekania o winie stron (koperta k. 35 akt sprawy), a zatem przyjęć należy, że wnioskodawczyni ma status „małżonki rozwiedzionej” w rozumieniu art. 70 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej w zw. z art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, do której nie znajduje zastosowania wymóg „pozostawania we wspólności małżeńskiej” do dnia śmierci męża.

Dla uzyskania prawa do wojskowej renty rodzinnej po Z. R. (1) wnioskodawczyni musi natomiast, oprócz spełnienia warunków z art. 70 ust. 1 ustawy emerytalnej w zw. z art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, dodatkowo wykazać, że w chwili śmierci byłego męża miała ustalone wyrokiem lub ugodą sądową prawo do alimentów z jego strony.

Do postępowania odrębnego z zakresu ubezpieczeń społecznych w zakresie postępowania dowodowego ma zastosowanie - bez żadnych ograniczeń - reguła wynikająca z art. 232 k.p.c., obowiązuje więc zasada kontrydiktoryjności i dowodzenia swoich twierdzeń przez stronę. (por. wyrok S.N. z dnia 07 stycznia 2010 r. w sprawie II UK 148/09, publik. LEX nr 577847).

Zgodnie zatem z zasadą kontrydiktoryjności, znajdującą wyraz w treści art. 232 zdanie pierwsze k.p.c., to na A. C. spoczywa w przedmiotowej sprawie ciężar wykazania, że w dniu śmierci byłego męża miała ustalone od niego wyrokiem lub ugodą sądową prawo do alimentów, ponieważ to wnioskodawczyni z powyższego faktu wywodzi skutek prawny w postaci spełniania wszystkich przesłanek ustalenia jej prawa do wojskowej renty rodzinnej po Z. R. (1) z art. 70 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej w zw. z art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

Ubezpieczona w oparciu o przeprowadzone w sprawie dowody nie zdołała wykazać, że w dniu śmierci byłego męża miała ustalone z jego strony wyrokiem lub ugodą sądową prawo do alimentów.

Negatywnym tego następstwem procesowym jest nie udowodnienie przez nią, że na dzień śmierci Z. R. (1), tj. na dzień 14 czerwca 2000 r. spełniała w/w dodatkową przesłankę ustalenia prawa do wojskowej renty rodzinnej z art. 70 ust. 3 ustawy emerytalnej w zw. z art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

Tym samym zasadne jest przyjęcie, że A. C. nie spełnia łącznie wszystkich przesłanek ustalenia jej prawa do wojskowej renty rodzinnej z art. 70 ust. 1 i 3 ustawy emerytalnej w zw. z art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, a zatem brak jest podstaw prawnych do przyznania jej tego świadczenia.

Stosownie do treści art. 385 k.p.c. sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.